

Kázání Josefa Bartoška, Salvátor 24. 10. 21

Čtení Mt 21,28-32

*„Co myslíte? Jeden člověk měl dva syny. Přišel a řekl prvnímu: ‚Synu, jdi dnes pracovat na vinici!‘ On odpověděl: ‚Nechce se mi.‘ Ale potom toho litoval a šel. Otec přišel k druhému a řekl mu totéž. Ten odpověděl: ‚Ano, pane.‘ Ale nešel. Kdo z těch dvou splnil vůli svého otce?“
Odpověděli: „Ten první!“ Ježíš jim řekl: „Amen, pravím vám, že celníci a nevěstky předcházejí vás do Božího království. Přišel k vám Jan po cestě spravedlnosti, a vy jste mu neuvěřili. Ale celníci a nevěstky mu uvěřili. Vy jste to viděli, ale ani potom jste toho nelitovali a neuvěřili mu.*

Text Jan 15,14

Vy jste moji přátelé, činíte-li, co vám prikazuji.

Sestry a bratři, milí přátelé,

Minule jsem začal takovou sérii úvah O Bohu. Jestli je nebo není, jestli do tohoto světa nějak vstupuje či zda o něj nedbá, jestli moderní člověk vůbec nějakého Boha potřebuje a tak podobně. Někteří mi u kafe, které je součástí nedělních bohoslužeb, řekli: bylo tam více otázek než odpovědí. Ano. Je to jednak proto, že sám ty odpovědi neznám a také proto, že je naším úkolem, coby lidu té cesty, právě na té cestě společně odpovědi na ty otázky hledat. To patří k proměnlivosti života vůbec. Jistě si každý vzpomenete, že na některé otázky jste si odpovídali jinak, když vám bylo 15, jinak ve 30ti, 50ti a třeba ve 150ti.

Dnes bych vám chtěl předestřít pár otázek ohledně Boha trestajícího. Bůh jako policajt, který je tu od toho, aby sledoval přestupky, aby je evidoval a trestal. Jinými slovy – strážce zákona. Někteří z nás v dětství možná slyšeli: "Pánbůh tě vidí a potrestá!" Šlo o jasnou výhrůžku. Upřený pohled takového boha vyvolává strach a nejistotu (co zas bude, co jsem to zase provedl...). Člověk pak žije v pocitu, že Boží přízeň si musí tvrdě zasloužit, a hlavně: nic se nepromíjí! Když si dáte do vyhledávače v Bibli: trest, trestat, tak se vám ve SZ objeví spousty odkazů, v NZ ale ani jeden. Bůh netrestá. Trestá člověk. A člověku se trestat líbí. Zejména když si to může ospravedlnit tím, že hájí pořádek, právo, pravdu; a co teprve Boží pravdu! To teprve rány lítaj. Mnoho mých kamarádů z pravověrných evangelických rodin neradi vzpomínají, jak byli v mládí biti, kvůli kdejaké maličkosti. Kde se vzala tato podivná představa? Přísného, pochmurného Boha, který si libuje v trestech? Různé kultury, které my nazýváme „primitivní“ by nad něčím takovým nevěřicně kroutili hlavou. Ježíš říká svým následovníkům: Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce. I mladý Kalvín ve svém raném spise „Instituce aneb základy učení křesťanského“ píše, že ten, kdo dělá něco z donucení, to přestane dělat, když ta donucovací síla pomine. Jenom ten, kdo něco dělá, protože to dělat chce; ty důvody mohou být různé, jak jsme viděli v prvním čtení, kde ten jeden syn překopal svůj program a nenechal otce pracovat samotného. (Ten mu to klidně mohl, podle tehdejších způsobů nařídit, ale on to neudělal). Kalvín pak v „Instituci“ dále uvádí příklad služebníka (otroka), který pracuje z donucení a který nepracuje, jakmile není pod dozorem. Proti němu staví syna, který pracuje z lásky k otci, zcela bez dozoru a rád.

A co tresty za provinění? Přijď domů do deseti nebo uvidíš. V deset deset pak trestáme a tváříme se jako by nám to bylo nepříjemné. Není to pokrytectví? Vždyť přece můžeme odpustit, třeba i 77 krát7. To tak! A příště přijde rovnou v jedenáct! Jak to víš? Možná ty bys to tak udělal. Proč to ale předpokládáš o tom druhém? Strohá, neúprosná spravedlnost ubližuje. Ve filmu Anděl Páně ten Matla prošvihne svůj úkol o den a očekává onu neúprosnou Boží spravedlnost. Ale Pán Bůh mu řekne: co je jeden den. Nikoliv proto, že by všechno bylo šumafuk, ale protože ocenil jeho nesobeckou snahu pomoci bližnímu. A jestli si někdo myslí, že je na té straně, kde se dodržuje Boží zákon, tak to se šeredně mylí. Podívejme se na příběh, který se stále označuje jako podobenství o marnotratném synu. Je to podobenství o milujícím a odpouštějícím otci. Který z těch dvou synů byl dokonalý? Ani jeden. Ten marnotratný-no, to je jasné; a ten mazánek? když táta tomu kajícimu se provinilci odpustil (on se vlastně ani na něj nezačal zlobit), tak ten mazánek se rozčilil, vyčetl tatínkovi, jak pro něj pracuje a jak nic nikdy nedostal atd. Tedy z jakého důvodu pro svého otce pracoval? Z nezištné lásky? To sotva. Tedy z povinnosti, ze strachu, v očekávání větší odměny? Těžko říci. Rozhodně měl do ideálního syna daleko. A kdyby otec byl ten trestající hlídač dokonalého zákona, tak by to asi určitou formou odnesli oba.

Proč sami o sobě máme tendenci si myslet, že jsme na straně toho dobra, řádu, zákona atp. Protože si to myslíme, že si to zdůvodníme, třeba i Písmem? To přece ještě není důvod. Co ten celník a farizeus. Jak sám sebe každý z nich vnímal a jak je viděl Bůh? A co bohatý mládenec, který si tak trochu nápadně nenápadně přišel pro pochvalu? Ten bohatý mládenec byl také překvapen, že mu Ježíš netleská, že ho nedává ostatním za vzor a že mu sice říká: dobrý, ale v podtextu slyšíme: máš na víc. Jdi, prodej, co máš a rozdej chudým. Každý máme na víc. Na víc odpuštění, než jsme projevili minule, na víc soucitu, než posledně; stále máme co přidávat. A to, že jsme předtím dávali méně, to není trestuhodné provinění. A co berani a kozli? Asi bych koukal, když bych slyšel: neznám tě, činiteli nepravostí, tak jako to slyšeli ti náfukové, co si mysleli, že mají vystaráno. A podobných příkladů je v NZ bezpočet.

Ano, vždycky jsem nedokonalý člověk a Bůh by měl zcela legitimní důvod mě trestat. Ale on mě nechce trestat; on mě má rád. On mě nechce při něčem nachytat, z něčeho mě usvědčit, dokázat mi, že jsem lempl, že jeho kritéria nikdy nenaplním. Naopak. On mi fandí a když to nejde jinak, tak mi i nadržuje. A co já? Já se nemusím nikoho a ničeho bát, nemusím se strachovat, jestli uspěju nebo neuspěju ale můžu ve svobodě božího dítěte plnit jeho vůli. A můžu věřit, že i ty moje nejhorší pády a kalamity skončí nakonec v jeho dobré dlani. Amen